

Distorsionări ortografice în scrierea SMS-urilor și în comunicarea internautică

Nina CUCIUC

Explozia noutăților lumii, postulat lansat de Constantin Noica, l-a determinat pe autor să se întrebe dacă, în această situație, în *noutatea lumii*, se poate vorbi românește și dacă este bine să ne conformăm acestei realități. Parafrazându-l pe autor, prin aceeași optică a *exploziei*, datorată expansiunii pe baza superiorității socio-economice și culturale ale limbii engleze, încercăm a surprinde existența adevărului lingvistic în aria aceleiași dileme: dacă la început de mileniu al treilea se mai poate scrie românește.

Pe parcursul perioadelor diferitelor civilizații, un număr infim de limbi și-au putut adjudeca statutul de limbă de circulație largă, de circulație internațională¹. În zorii Antichității, marea civilizație greacă suportă consecințele invadării barbare, fiind astfel subjucată de către Imperiul Roman, care, prin dominarea unui imens teritoriu în lumea antică, propulsează limba latină spre constituirea celei de-a doua limbi, în poziție de limbă dominantă, în uzul oficial (prin instituțiile statale) și cultural (prin operele științifice și literare). Activitatea instituțiilor statale se desfășura în limba latină; exclusiv în latină erau scrise toate tratatele și lucrările științifice. Apariția volumului *Histoire naturelle* al autorului Georges Louis Leclerc de Buffon la 1747 declanșează mișcarea iluminiștilor francezi – *le Siècle des Lumières* (secolul al XVIII-lea) –, care culminează cu apariția faimoasei enciclopedii franceze *Encyclopédie ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers par une société des gens des lettres, mis en ordre et publiés par M. Diderot et quant à la partie mathématique par M. D. D'Alembert* (Paris, Éditions Briasson, 1751–1780). Prin superioritate culturală, franceza „detronează” latina și se impune astfel, în limbajul oficial și cultural, reușind să-și extindă „son rayonnement culturel à l'Europe entière et devenir ainsi la langue diplomatique mondiale” (Simion 2006: 131). Grație Organizației Internaționale a Francofoniei (OIF) franceza își păstrează în continuare statutul lingvistic în peste 40 de țări din lume, acoperind spațiul de comunicare francfonă și fiind singura limbă ce se regăsește pe toate continentele: „où l'organisation de la francophonie conserve un rôle singulier de l'institutionnel au culturel” (Simion 2006: 133).

¹ În contextul statutului actual al limbii române pe plan european, citatul pe care dorim să-l aducem în atenția cititorului stârnește o reacție cu tentă cel puțin ilariantă: „Puține limbi au devenit pe continent limbi de circulație internațională. În sud-estul european, după cum în trecut, tot astfel și astăzi, funcțiunea aceasta o îndeplinește *româna* [subl.n.]. De la Budapesta până la Odessa, Constantinopol, Atena și coasta Adriaticei, din Epir până în Istria, în tot acest larg spațiu, limba română continuă să aibă o largă circulație. Iar acolo unde astăzi nu mai e cunoscută, urmele trecutului, unele tipare ale expresiei și adesea toponimia o scot la iveală cum fășnește apa dintr-o adâncă pătură subterană” (Caracostea 2000: 25). Or, a existat un asemenea adevăr, într-un anumit interval al istoriei...

Ultimul deceniu al secolului al XX-lea revoluționează mecanismul dominației lingvistice prin aducerea în prim-plan la nivel internațional a limbii engleze, care grevează noile raporturi politice, economice și culturale în lume deoarece

une langue internationale est, plus que toute autre, celle du pouvoir, du commerce, du cinéma... Elle est aussi celle d'un peuple, d'une culture, mais qu'une certaine mondialisation avantage plus... (Simion 2006: 133).

Superioritatea culturală a limbii engleze a jucat un rol primordial în era internetului, încheind procesul de aport lingvistic anglicizant, prin lansarea la nivel global a producțiilor informaticii, ceea ce a conferit englezei statutul de limbă internațională, suplimentat și de faptul că informatica,

avec le courrier électronique et les publications du web, s'adressant directement à l'ensemble de l'humanité, permet de percevoir immédiatement l'évolution à ce niveau, du marché des langues (Simion 2006: 133–134).

Limba engleză își consolidează statutul de limbă dominantă în limbajul computațional și grație faptului că majoritatea covârșitoare a utilizatorilor de internet (internauții) sunt anglofoni. În era culturii electronice, țările anglofone dețin monopolul în domeniul terminologiei computaționale datorită superiorității generate de prețioasa contribuție la elaborarea unei părți importante a softului, soldate cu rezultate acaparante la scară globală.

Apariția internetului demarează cultura electronică prin inițierea unui mediu de comunicare, dezvoltând o diversitate de forme de comunicare prestate prin intermediul computerului: poșta electronică (*e-mail*), discuțiile pe internet/conversația electronică (*Messenger*), camerele de *chat* etc. „Protolimba” canalelor de comunicare computațională anunță intervenirea unei noi direcții pe calea progresului lingvisticii generale care produce, în plan factologic, un tip unic de limbaj: limbajul internautic. Vom susține afirmația, parafrazându-i pe autorii Ioan Lobiuc și Teodora Irinescu, că *miracolul limbajului internautic*

face dintr-o substanță materială nespecifică, dintr-o masă de sonorități efemere, un sistem optimal și ideal de comunicare interumană în spațiu și timp (Lobiuc, Irinescu 2002: 83).

Preocupările pentru discursul computațional, sub forma unor teoretizări, îi orientează pe cercetători în problematica esenței obiectului analizei: sistemul de forme și funcții comunicative și scripturale ce implică cunoașterea teoretică a materiei. Se conturează astfel o nouă bransă din cadrul lingvisticii generale, din domeniul cunoașterii științifice, de o importanță socială și lingvistică bazată pe produsele limbajului internautic ce aparține unei lingvistici particulare, denumită de specialiști *lingvistică computațională*.

Lingvistica computațională se întemeiază pe interpretarea teoretică a rezultatelor practicii investigaționale de analiză obiectivă a materialului din sfera *discursului electronic*, în procesul de cercetare științifică, având la bază conceptul conform căruia „teoria lingvistică, lipsită de o bază sigură a materialului bine fixat și analizat, va fi o teoretizare sterilă” (Lobiuc, Irinescu 2002: 84–85). Dezvoltarea realiilor lumii virtuale a suscitât interesul științific și a favorizat studierea proceselor de anvergură investigațională în cauză, făcând parte din preocupările mai recente ale

unor lingviști, intrigăți de asaltul puternic al variatelor forme comunicaționale oferite de internet, cimentat de conștientizarea conceptului universal al faptului că „realitatea este în continuă mișcare, în continuu progres, că ea evoluează spre forme din ce în ce mai complexe” (Lobiuc, Irinescu 2002: 85).

Se impune, în acest sens, teza de doctorat realizată pe un segment de material lingvistic nou, mai puțin studiat, a autoarei Elena Trohin, realizată și susținută la Universitatea de Stat din Moldova în 2006. Meritul cercetătoarei constă în fundamentarea teoretică a necesității de modificare a dihotomiei tradiționale *discurs oral/discurs scris* într-o trihotomie care să includă și discursul electronic. Autoarea conturează această fundamentare, cu toată claritatea, în capitolul I, paragraful 1.5, intitulat *Tipologia discursului*, în care avansează următoarea ipoteză în legătură cu teza științifică formulată de fondatorul lingvisticii contemporane, Ferdinand de Saussure, referitor la dihotomia *discurs scris/discurs oral*:

apariția unui context comunicativ inedit va conduce la transformarea dihotomiei clasice *discurs scris/discurs oral* într-o trihotomie *discurs oral/discurs scris/discurs computerizat* (Trohin 2006a: 6).

Definiția termenului *discurs computerizat* poate fi desprinsă din citatul următor:

Propunem termenul *discurs computerizat* pentru a desemna o activitate lingvistică individuală în cadrul tuturor formelor de comunicare prin intermediul computerului, în general, și al internetului, în particular (Trohin 2006a: 35).

Elena Trohin distinge următoarele *forme ale comunicării mediate pe computer* (vom utiliza în continuare, terminologia computațională inspirată din această lucrare pe care o vom reda prin caractere italice):

- E-mail (poșta electronică);
- *www (world wide web*: bănci de date postate în diverse surse);
- Știrile din rețea;
- *Bulletin boards*;
- Programe de comunicare în timpul real (e.g. ica, Odigo);
- Camerele de conversație (*chat*).

Mediul de comunicare electronică amplifică angrenarea canalului discursului scris grație particularității sale esențiale, dar nu se rezumă doar la calitatea de sistem scriptural. Se cuvine a fi subliniat faptul constat de cercetătoare, că „discursul computerizat fixează informația în mod grafic”, deși „nu-i lipsesc gradul infim de formalitate, nici caracterul efemer al discursului oral”. La ideea autoarei că *discursul computerizat* „e ceva intermediar între discursul oral și cel scris” (Trohin 2006a: 36), ne vom permite însă să intervenim cu specificarea că *discursul computerizat* e mai mult de atât: e un procedeu comunicațional triptic – scripto-audio-vizual, depășind astfel stadiul de „ceva intermediar”.

Lumea virtuală a comunicării internautice determină utilizarea unei ortografii specifice discursului electronic: scrierea/ortografierea *online* care asigură producerea de text scris în termenii capacității comunicațional-discursive de constituire a *discursului computerizat*. Din cauza „caracterului limitativ este necesar ca scrisul să fie mult mai explicit în semnalarea semnificației mesajului” (Trohin 2006a: 41). Engleza, fiind limba dominantă în comunicarea internautică, antrenează utilizatorii

spațiului virtual ce accesează *website*-urile anglofone specializate să adopte un sistem particular de scriere pe internet, recurgând la o mulțime de interpretări grafice cu:

- devieri de la normele ortografice ale scrierii academice;
- tendințe care încep să domine modalitatea de exprimare scripturală a intervenienților, în funcție de nivelul de cultură generală al producătorului de mesaj internautic.

În lucrarea de față vom supune analizei lingvistice tendințele de distorsionare ortografică, fenomen larg răspândit (și care capătă amploare în progresie geometrică) în discursul electronic, îndeosebi în sistemul mediatic scripto-audio-vizual interactiv prin:

- a) scrierea textelor în cadrul comentariilor *online* trimise pe *site*-urile *web* (*www*) ale publicațiilor mass-media românești;
- b) scrierea mesajelor expediate în cadrul rețelelor GSM prin SMS pe adresa emisiunilor televizate.

Înainte de a da curs analizei efectuate, considerăm o abordare pertinentă invocarea faptului legat de debutul mileniului al treilea care marchează implozii de proporții pandemice în distorsionarea ortografiei normative². Unitățile lexicale din limba română se află sub asediul imparabil al ortografiei de substituție, ortografie inspirată din scrierea anglofonă.

Constatăm că formele de discurs scris pe internet probează două tipuri de caracter comunicațional:

- caracter monologic (monolog);
- caracter dialogic (dialog).

Scrierea textelor prin SMS-uri trimise pe adresa emisiunilor televizate și a comentariilor *online* trimise pe adresele *web* ale ziarelor care solicită comentarii intervenienților la materialele publicate acoperă caracterul comunicațional monologic *transsubstanțializat grafic*. Caracterul dialogic modelează o afinitate ce acoperă comunicarea prin *Messenger*, *e-mail*, *chat* etc., care nu sunt obiect de studiu în lucrarea dată. Grație faptului că folosește același alfabet latin ca și engleza, româna se angajează în orientarea ortografierii internautice spre forme specifice scrierii anglofone, deși limba în discuție nu conține acele litere care reprezintă fonematic și grafic specificul alfabetului românesc. Nu este superfluu să menționăm, în acest context, opinia ilustrului lingvist D. Caracostea ce afirmă că: „Chiar admitând că limba română are sunete identice cu alte limbi, funcțiile fiind diferite, valorile sunt altele” (Caracostea 2000: 13). Valoarea care se atribuie literelor străine în cuvintele românești reprezintă o scriere alofonetică în dezacord cu normele ortografiei academice. O ortografie și o pronunție „anglofonizată” – acestea sunt tendințele mapamondizante în care sunt antrenați utilizatorii de internet și cei ai rețelelor GSM într-un voalat proces de aculturație. Internauții și expeditorii prin

² Lingvistul francez Jean-Marie Klinkenberg urmărește cu aceeași neliniște fenomenul de ignorare a regulilor ortografice în franceza actuală, considerându-l un flagel atentator la patrimoniul lingvistic: „La crise de la langue est ainsi, on le voit, une crise de culture, voire une crise morale, puisqu'on peut reformuler tous nos cris d'alarme en termes de péchés capitaux imputables à l'utilisateur et à rien d'autre: BD, vidéo, ordinateur ne sont que des pré-noms, les vrais noms de famille de ces responsables de la crise sont Paresse, Précipitation, Laisser-aller, Désinvolture... Devant ce tableau, on est tenté de se frotter les yeux. Est-il ressemblant? Est-il possible que nous en soyons arrivés là?” (Klinkenberg 2001: 101).

rețelele GSM recurg la aceste „reformе grafice” motivați fiind și de rațiuni pragmatice de economie lingvistică:

Cunoscută fiind tendința lumii moderne spre accelerare a vieții și, prin urmare, „economie în vorbire”, această ofensivă a limbajului conversațiilor mediate de computer trebuie să se afle și în vizorul lingvistului (Trohin 2006a: 120).

Utilizatorii români ai discursului electronic adaptează pronunția autohtonă la valoarea fonetică ce se atribuie grafemelor din alfabetul englez. Percepția grafică a imaginii acustice este redată după modelul fonetic al pronunțării alfabetice englezești și al grafiei englezești. În scrierea fonetică, după modelul englez, nu se urmărește reproducerea scrierii literare în conformitate cu normele ortografice academice ale limbii române, ci se „plantează” ca atare, „în stare pură”, în sistemul ortografic românesc direct din cel englezesc. Observăm acest mecanism de „plantare” alofonetică în scrierea textelor trimise prin SMS-uri în cadrul diverselor emisiuni de televiziune (1) care invită telespectatorii să intervină în direct și să răspundă la apelurile afișate pe ecran de genul: „Trimite cuvântul-cheie și câștigi un telefon mobil”; „Răspunde la cele trei întrebări și câștigi o cameră video”; „Trimite acum un salut băieților prin SMS la 1272”; „Trimite un SMS părere pentru carieră, pentru bani, pentru sănătate, pentru dragoste, pentru horoscop”; „Scrie prin SMS părerea ta despre această emisiune”; „Scrie un mesaj frumos despre perechea ta” etc. ori (2) să răspundă afirmativ sau pozitiv la întrebări precum: „Credeți că...?” (excelează la acest capitol, de departe, postul de televiziune OTV), sau (3) care solicită părerile telespectatorilor în legătură cu o emisiune: „Trimite cuvântul Teo alături de comentariile și părerile tale despre emisiune” ori (4) comentariile acestora față de o temă pusă în discuție în cadrul unor emisiuni cu invitați participanți, de exemplu: emisiunile 9595 sau *'neatza cu răzvan și dani* de pe postul tv Antena 1, *Teo live* de la Prima TV, postul Romantica etc., sau (5) răspunsuri la întrebări banale, pe ordinea de zi a emisiunilor de la posturile tv comerciale, de tipul: „Cât de mult vrei să țină vacanța?”. În cadrul comentariilor *online* de pe paginile *website*-urilor mass-media, caracterul monologic cuantifică comunicarea internautică inserată în rubrici create special, în care se solicită internaților trimiterea de comentarii și păreri referitoare la materialele publicate, sub titluri precum: „Comentarii – Aduagă comentariu”; „Fii primul care comentează”; „Trimite comentariul tău prin e-mail”; „Opiniile cititorilor – Aduagă opinia ta” etc.

Analizând textele în cauză, am constatat utilizarea scripturală a următoarelor grafeme-dublete în grafia de substituție (am păstrat intactă ortografia și punctuația enunțurilor citate):

a) Litera *c* care notează fonemul [k] se scrie cu grafemul-dublet *k*: „cei kre isi doresc kopii...”; „k veni el norokul...”; „de knd s-a inventat tv”; „sa nu regreti niciodata k-i venit”; „esti cea mai tare de knd s-a inventat tv”; „se ia o kna de infuzie...”; „lasati toate superstitiile k dak o tine masa...”; „esti simpatik teo”; „cred k am reusit”; „pofta de viata makr o ora...”; „imi pare rau k ne despartim”; „lasati cioburile k aduk norok”; „te iubesk luka”; „hai k deja m-am skulat”; „va pupik dilcik, dulcik”; „...pentru kre traime...”; „in fiekre dimineata ne faceti sa radem”; „melodii kre au diferite efecte”; „kt timp stau ku kopilul”; „kunosc barbatz kre kresk singuri kopiii”; „te iubesk skumpa mea angelik”; „va kam lauda lumea”; „as vrea sa

stiu dak ma iubeste”; „vreau sa stiu dak ma impak cu dorin”; „va pup korina”; „sunt klara”; „kt de mult te iubesk”; „knd imi gasesk perekea?”; „kiar ma marit?”; „kum stau k dragostea?”; „buni k intotdeauna”; „ink te iubesk”; „alexandru kt de mult ma iubeste”; „ce kestiel!”; „la kirurg”; „imi kut jumatatea”; „biank te iubesk” etc.

Exemplele de mai sus reliefează un fenomen scriptural atipic: o tendință generalizată nu doar de substituire a literei *c*, ci și de omitere grafică a vocalei *a* din silaba *ca* și din silabele *că*, *câ*, devenite omografe prin absența semnelui diacritic, în cuvintele constituente, inclusiv în adverbul/conjuncția *ca* și conjuncția *că*, pornind de la denumirea literei consonantice *k*, care se citește împreună cu vocala *a* (a se vedea formele: *kre* = *care*; *k* = *ca*; *k* = *că*; *kna* = *cană*; *makr* = *măcar*; *kt* = *cât*; *dak* = *dacă*; *knd* = *când* etc.).

b) Se apelează la ortografierea lui *ț* prin înlocuirea cu secvența literală reprezentată de grupul consonantic *tz*: „suntetzi cei mai tari”; „tzinetz-o tot asha”; „va iubesc Lulutza”; „neatza baietzi!”; „am pofta de viatz”; „sintetzi cei mai buni”; „vreau k fetitza mea...”; „sa nu va skimbatz”; „totz barbatzii sunt egoisti”; „nu sunt o zeitza”; „fiecare face comentariu pe acest site, dupa cum l-au invatzat educatzia si bunul simtz”; „si-a dat arama pe fatza”; „tzinetzio tot asa!” etc.

c) O scriere hibridă constatăm și în notarea literei *ș* prin grupul consonantic *sh*, inspirat din ortografierea aloglotă: „asha sa fie”; „e nashpa rau tzatza ucigasha”; „daca eshti mai rapid”; „ne descreteshti fruntile posomorate”; „e foarte greu asha ceva”; „de martishor imi doresc...”; „sa terminat shmekeria”; „shi eu imi doresc...”; „eshti un sharpe”; „zodia lui mishu”; „nush kre a fost relatia lor si ce au de impartit akum...” etc.

d) Intervenienții impun litere străine, de inspirație aloglotă, inserate în scrierea românească, pe principiul compatibilității fonetice. Notăm aici favorizarea lui *y*, care notează aceeași valoare fonologică ca și grafemul *i*: „va salut, georgyana”; „la multi ani, iuby!”; „o yubesk pe mamy”; „va pup, ely”; „salut somnorosilor, ady”; „sunt mymy”; „e party la mine, venitiz!”; „ai o emisiune super tare, flory”; „ma numesc adyna” etc.

e) Semnalăm distorsionări de pronunție și în cazul scrierii duble a grafemelor omofone, atunci când intervenienții apelează la dublarea grafică a unei litere cu aceeași valoare fonetică, cum ar fi grupurile vocalice *oo*, *ee*, cu inspirație din grafia anglofonă: „va poop”; „va pupic doolce”; „e sooper, emisiune, baieti!”; „e boona intrebaarea”; „sooper tare andreea”; „sunt adee” (după prenumele englezești *Colleen*, *Eileen*); „sooper baieti!” etc.

f) Semnalăm cazuri de ortografiere fonetică prin omiterea grafemelor vocale, îndeosebi în cuvinte monosilabice: „indiferent d c muzica asculti”; „e f greu asa ceva”; „voi c va doriti?”; „rideti d el”; „astept d l voi un telefon”; „ptr k e ziua mea”; „salut trupa d sok”; „sunt un tnr de 36 ani”; „...dkt sa fii un fraier”; „m-as ksatori q tine”; „scz de mass”; „o s m tratez de boala?”; „cum stau k dragostea?” etc.

g) De inspirație internautică și din fonetica scrierii *SMS*-urilor, în ideea unei pronunții diferențiate, sunt și denumirile de trupe și formații artistice românești, cum ar fi: *Uni-k*, *K-pital*, *E-kipa*, *Uceni-ka* sau pseudonime de scenă ale artiștilor din *show biz*-ul autohton: *CRBL*; *Konekt-R*; titluri de emisiuni televizate: *Tonomatul DP2*; titluri de piese muzicale: *MSD2* (cântec din repertoriul formației *Voltaj*) etc.

h) În consonanță cu cercetătoarea E. Trohin, mai semnalăm tendințe de:

- scriere repetată a literelor pentru imitarea lungirii unor sunete ca expresie a stării psihice: „Oanooooooooo! Ne lasi, te roooooooooog!”, „grigile curggggggg! Sunteti betooooon! asa niste comment-uri penaleeeeeee...”, „astept macar un goooooooooooooooooool!”, „vaiiiii! Duteeeeeeeeeeeeee!”, „daaaaa...” etc.;

- omiterea majusculor în ortografierea numelor proprii: *luka; dorin; korina; klara; angelik; alexandru; biank; flory; georgyana; ady* etc.;

- utilizarea semnelor de punctuație în cantități excesive: „bataie de joc!!!!!!!!!!!!!!!”, „servicii execrabile!!!!!!!!!!!!!!!”, „traim bine?????????????”, „contra prostiei!!!!!!!!!!!!!!!”, „copiati filme cate vreti!!!!!!!!!!!!!!!”, „de ce as naste in Romania?????????”, „cum a putut sa-l ia in emisiunea lui????????!!!!!!!” etc.;

- utilizarea fatică a punctului care mimează pauzele în vorbirea spontană: „daca am avea salarii de mii de dolari ne-am permite sa cumparam softuri cu licenta.....”; „draga procuroare.....”; „crede-ma ai face ceva daca te-ai apuca..... aaaaa..... si mai am o intrebare..... cati bani ai dat pe licenta..... sau daca nu ai dat inseamna ca pe diploma de facultate apare un 5.....”; „asta este ghinion..... succes..... nu va temeti” etc.;

- scrierea cu majuscule a unor unități conversaționale pentru evidențierea accentului logic: „MUNCESTE? Poate doar practicand CEA MAI VECHE MESERIE”; „MARELE confetionar de asazise dive”; „sunteti simbolul IUBIRII IMPOSIBILE”; „politistul roman: violator, corupt si... CURAJOS cu sexul”; „DA SPAGA ca sa ajunga sef” etc.

Conform codului audio-vizualului în vigoare, canalele de televiziune din România sunt obligate să respecte normele de scriere academică ale limbii române în orice situație de ortografiere a textelor afișate pe ecran. Legea audio-vizualului nr. 504/2002 și Decizia nr. 187 din 3 aprilie 2006 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual stipulează, în baza art. 88, că radiodifuzorii au obligația de a asigura respectarea normelor ortografice, ortoepice și morfologice ale limbii române, stabilite de Academia Română. Majoritatea canalelor românești de televiziune ignoră însă aceste prevederi, prin omiterea scripturală a semnelor diacritice în textele postate pe banda de jos a ecranului. Consemnăm distorsionări ortografice prin omiterea diacriticelor în cadrul emisiunilor televizate difuzate de posturile OTV, Romantica, Prima, Antena 1, 2, 3 ș.a., unde fenomenul e mult prea prezent. Exemple de nerespectare a acestor reguli le regăsim în enunțurile ilustrate mai sus, pe care le completăm cu texte de la rubrica „Știri”, prezentată pe banda care se derulează în partea de jos a ecranului: „Trei pietre taranesti s-au deschis ieri in capitala”; „Ostilitatile din Osetia s-au soldat cu 2100 de morti”; „Circulatie ingreunata pe DN1” etc. Sunt respectate regulile normative oficiale ale scrierii televizate – ortografierea cu semne diacritice – la televiziunile Realitatea TV, B1, Național TV ș.a.

Concluzii

- „Romgleza” își croiește drum nu doar în limbajul discursului scris și oral, ci și în limbajul discursului computerizat. Modul de scriere a textelor din discursul computerizat/electronic sunt exemple de limbaj negativ pentru publicul cititor aflat în formare: copii, adolescenți...

- Modelul scriptural importat în formele de comunicare virtuală prin adaptarea pronunției la valoarea care se atribuie în alfabetul englez are drept rezultat, stâlcirea ortografiei românești.

- Impunerea scriptică a unor forme ortografice de inspirație anglofonă este în dezacord cu grafia limbii române.

- Înlocuirea hainei grafice românești cu „fizionomia” sonoră americană guvernează ortografia internautică românească actuală.

- În comunicarea internautică și în cea a rețelelor *GSM* nu se mai ține cont de normele ortografice ale limbii literare, corpul sonor românesc fiind înveșmântat în ortografie străină; atestăm astfel prezența a două grafii paralele: grafia oficială românească și grafia neoficială din discursul computerizat – varianta a limbii române în scrierea internautică. Anarhia ortografică a scrierii *online* duce, în ultimă instanță, la constatarea existenței acestei varietăți ortografice a limbii române în comunicarea mediată tehnologic. Dacă specialiștii avizați afirmă că, într-un interval de 30 de ani, nu va exista decât scrisul pe calculator și va dispărea scrisul de mână, utilizatorii acestui sistem de scriere ar putea avea peste ani, în acest context, câștig de cauză, iar versiunea ortografică folosită pe calculator să devină normă de scriere românească. *O tempora! O mores!* Poate va fi posibilă, atunci, reactualizarea enunțului susținut de Sextil Pușcariu (citad de Ioan Calotă) care scria: „cum limba evoluează neconținut și rostirea se schimbă, semnele cu care îmbrăcăm această limbă se aseamănă cu un costum moștenit de copii de la părinți, care trebuie ajustat pe talia celor care-l îmbracă” (Calotă 2001: 11).

- Nu rezistăm tentației de a ne întreba la final: ne aflăm oare în prezența unui fenomen lingvistic imposibil de oprit? Sau ne aflăm în situația de a adopta două sisteme scripturale: sistemul academic de scriere în limba română și sistemul „nou-născut” al scrisului computerizat?!

Se afirmă, în chip virtual, teza lingvistului D. Caracostea, avansată într-o viziune comună cu filologul francez Antoine Meillet și sociologul german Werner Sombart: „limbile moderne, întrucât se dezvoltă în condiții asemănătoare, își pierd caracterul propriu, devenind oarecum aspecte deosebite ale uneia și aceleiași limbi” (Caracostea 2000: 15).

Or, *Telecomanda lui Pleșu* pune punctul pe „i” și dă semnalul de alarmă:

Despre reaua folosire a limbii române în lumea de azi, fie că e vorba de presa de toate felurile, fie că e vorba de exercițiul cotidian al comunicării, se pot scrie tomuri întregi. Stricarea limbii nu aduce în discuție simpla inadvertență gramaticală, derapajul semantic, invazia barbarismelor, smintirea accentelor etc. În joc e ceva mai adânc și mai periculos: criza limbii indică criza țesutului intim al unei comunități. Între energia unei națiuni și sănătatea limbii sale e o relație strânsă, a cărei dereglare ar trebui să îngrijoreze (Pleșu 2008).

Bibliografie

- Baylon, Mignot 1994: Ch. Baylon, X. Mignot, *La communication*, Paris, Nathan.
Calotă 2001: Ion Calotă, *Mică enciclopedie a românei corecte (îndreptar de scriere, citire și vorbire fără greșeli)*, București, Editura Niculescu.
Caracostea 2000: D. Caracostea, *Expresivitatea limbii române*, Iași, Editura Polirom.

- Cărăușu 2003: Luminița Cărăușu, *Concepte ale modelului etnometodologic în analiza conversațională cu aplicație la limba română*, în *Limba și literatura română în spațiul etnocultural dacoromânesc și în diaspora*, volum îngrijit de Ofelia Ichim și Florin-Teodor Olariu, prefață de Dan Mănuță, Iași, Editura Trinitas.
- Ceașu 2003: George Ceaușu, *Terminologia calculatoarelor și dinamica achiziției lexicale în publicațiile românești de informatică din perioada 1990–2000*, în *Limba și literatura română în spațiul etnocultural dacoromânesc și în diaspora*, cit. supra.
- Dinu 1999: M. Dinu, *Comunicarea*, București, Editura Științifică.
- Haineș 1998: I. Haineș, *Introducere în teoria comunicării*, București, Editura Fundației România de mâine”.
- Haja 2003: Gabriela Haja, *Menținerea identității prin limbă: instrumente și resurse lingvistice în format electronic*, în *Limba și literatura română în spațiul etnocultural dacoromânesc și în diaspora*, cit. supra.
- Klinkenberg 2001: Jean-Marie Klinkenberg, *La langue et le citoyen*, Paris, Presses Universitaires de France.
- Lobiuc, Irinescu 2002: Ioan Lobiuc, Teodora Irinescu, *Epistemologie și metodologie în științele limbajului*, Iași, Casa Editorială Demiurg.
- Pleșu 2008: Andrei Pleșu, *Despre stricarea limbii în emisiunile TV*, online: <http://www.adevarul.ro/articole/andrei-ple-su-despre-stricarea-limbii-in-emisiunile-tv/...> (consultat pe 11 iunie 2008).
- Secieru 2003: Mihaela Secieru, *Actorii câmpului universitar și Internetul ca spațiu național și internațional de promovare a limbii române*, în *Limba și literatura română în spațiul etnocultural dacoromânesc și în diaspora*, cit. supra.
- Simion 2006: Maria Simion, *Le plurilinguisme des pays: Un Etat peut-il parler plusieurs langues?*, Al doilea Simpozion Internațional „Limbi, culturi și civilizații europene în contact. Perspective istorice și contemporane”, Târgoviște, Editura VALAHIA University Press.
- Teleoacă 2005: Anca Irinel Teleoacă, *Studiu lexico-semantic al limbajului electronic*, „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, Secțiunea a IIIe, Lingvistică, tomul LI, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Trohin 2006a: Elena Trohin, *Particularități lingvistice ale comunicării în Internet*, teza de doctor în filologie, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova; online: http://www.cnaa.acad.md/files/theses/2006/4834/elena_trohin_thesis.pdf (consultat pe 25 august 2008).
- Trohin 2006b: Elena Trohin, *Erată la teza de doctor în filologie*; online: <http://www.cnaa.acad.md/files/theses/2006/4834/el...> (consultat pe 22 septembrie 2008).
- Zelca 2003: Mirela Zelca, *Păstrarea identității naționale. Comunicarea prin Internet*, în *Limba și literatura română în spațiul etnocultural dacoromânesc și în diaspora*, cit. supra.

Distorsions orthographiques dans l'écriture de SMS et dans la communication internautique

Au début du troisième millénaire, c'est l'anglais qui gravite autour des rapports politiques, économiques et culturels du monde. La supériorité culturelle de la langue anglaise a joué un rôle décisif et l'a emporté dans le domaine de l'Internet, par ses productions informatiques à issue globale. Le statut de l'anglais comme langue internationale est supplémenté par le fait que la grosse masse des internautes sont des anglophones.

L'apparition de l'Internet démarre le phénomène de la culture électronique qui est à la base du déclenchement d'un nouveau moyen de communication par le biais de l'ordinateur: *le discours électronique*. La dichotomie saussurienne *discours écrit/discours oral* est transformée en trichotomie: *discours écrit/discours oral/discours électronique*.

Le moyen de communication électronique amplifie l'usage du canal scriptural dans le cadre du discours computationnel. Les usagers roumains qui exploitent l'espace virtuel des *web-sites* anglophones ont adopté un système particulier d'écriture sur l'Internet, recourant à de multiples interprétations graphiques, qui marquent autant de déviations des normes orthographiques académiques de la langue roumaine. Le recours à une orthographe de substitution, inspirée de l'écriture anglophone, engendre des distorsions d'ordre graphique et phonétique dans le cadre du discours écrit roumain. L'auteur en a analysé plusieurs de ces cas, dont le plus grave c'est l'abandon des signes diacritiques dans l'écriture des mots de la langue roumaine et la substitution des graphèmes de l'alphabet roumain par des graphèmes de l'alphabet anglais à valeur phonétique alloglotte.

Sommes-nous en présence d'un phénomène linguistique impossible à stopper? Ou on sera en train d'adopter deux systèmes d'écriture : le système académique et le nouveau-né système internautique?

Iași, România